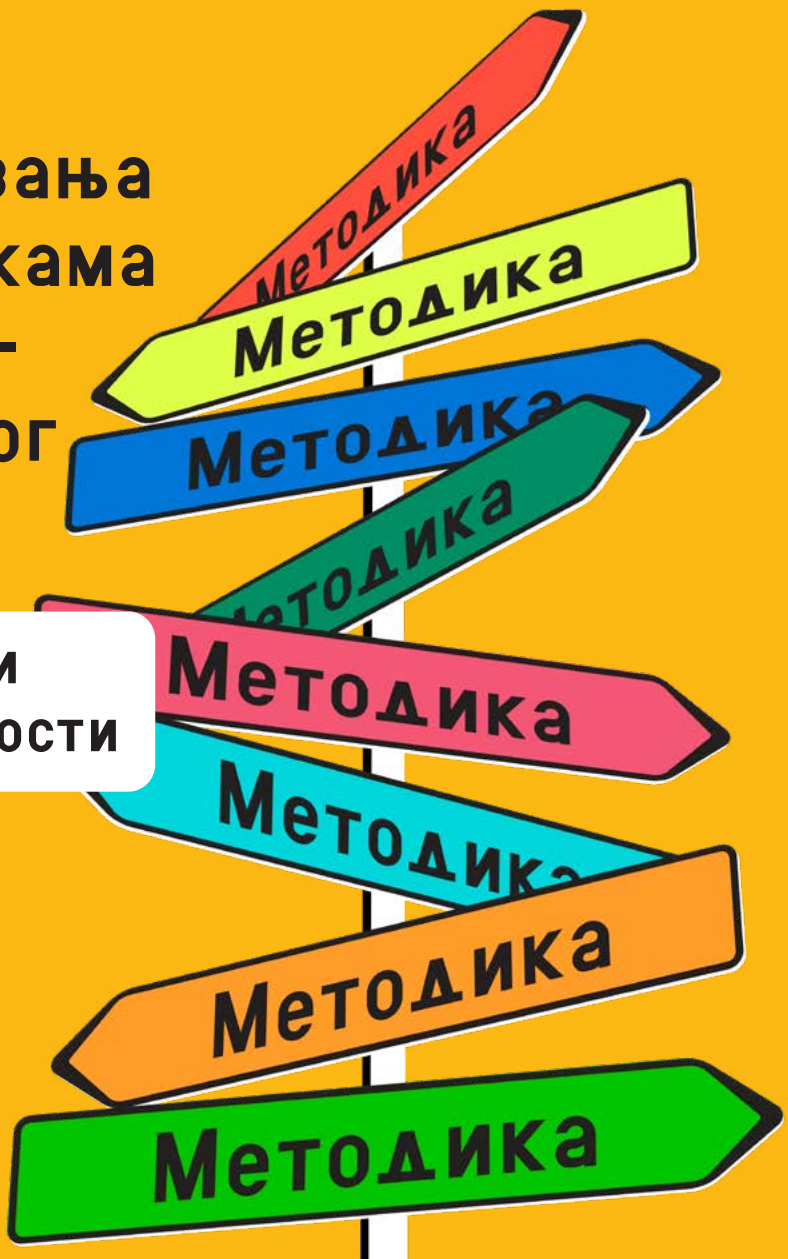
Пети научно-стручни скуп

Истраживања у методикама васпитно-образовног рада:

Резултати и специфичности

Филозофски факултет
Универзитет у Бањој Луци
септембар 2026. године

Истраживања у методикама васпитно-образовног рада: резултати и специфичности

Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци и Катедра за Педагогију и методике у континуитету од 2022. године организују Научно-стручни скуп *Истраживања у методикама васпитно-образовног рада: резултати и специфичности*.

За излагање на петом Научно-стручном скупу *Истраживања у методикама васпитно-образовног рада: резултати и специфичности*, 2026. године, пријављено је десет радова. Излагање пријављених радова распоређено је према критеријуму општости, тако да прво слиједе уводна излагања општијег теоријског карактера, а потом излагање специфичних методичких тема. Поред учесника који ће представљати своје радове, на *Скуп* је пријављено и двадесет учесника који ће слушати излагање и учествовати у дискусијима.

Научно-програмски одбор:

Проф. др Славиша Јењић,
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Проф. др Тамара Прибишев-Белеслин,
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Проф. др Игор Радека,
Филозофски факултет Свеучилишта у Задру

Проф. др Милица Балабан,
Природно-математички факултет Универзитета у Бањој Луци

Проф. др Јурка Лепичник-Водопивец,
Педагошки факултет Универзитета у Приморскем

Проф. др Сања Маричић,
Педагошки факултет у Ужицу, Универзитет у Крагујевцу

Проф. др Дијана Вучковић,
Филозофски факултет, Универзитет Црне Горе

Проф. др Тања Станковић-Јанковић,
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Проф. др Маргарета Скопљак,
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Проф. др Сања Јосифовић-Елезовић,
Филолошки факултет Универзитета у Бањој Луци

Проф. др Драган Матић,
Природно-математички факултет Универзитета у Бањој Луци

Проф. др Александра Шиндић,
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Проф. др Сања Партало,
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Проф. др Мирослав Дрљача,
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Доц. др Маријана Жупанић Бенић,
Учитељски факултет Свеучилишта у Загребу

Доц. др Дарко Ратковић,
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Доц. др Тања Глишић
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Организациони одбор

Проф. др Желимир Драгић,
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Александра Симановић,
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Зоран Санковић,
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Секретар скупа

Проф. др Желимир Драгић,
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Филозофски факултет
Универзитета у Бањој Луци

КАТЕДРА ЗА ПЕДАГОГИЈУ И
МЕТОДИКЕ

Књига сажетака

Уредник:
Светлана Боројевић

Лектура и коректура:
др Драган Драгомировић

Графички дизајн:
Небојша Ђумић

Садржај

Уводна излагања 7

Методика наставе у друштву које се мења: шта од ње данас очекујемо?
Сања Маричић 9

Vaspitač kao katalizator samoregulacijskog učenja u vrtiću: kvalitativna delphi studija
Ljiljana Gomerčić, Aleksandra Šindić, Jurka Lepičnik Vodopivec 10

Представљање резултата и специфичности истраживања у методикама васпитно-образовног рада 13

Могућности и домети проучавања методичке теоријске мисли
Драго Бранковић 15

Ефикасност примјене дидактичких игара у настави српског језика и математике у млађим разредима основне школе
Николина Аничић Шипка 17

Рјечник као полифункционално средство интердисциплинарне наставе српског језика и музичке културе
Милош Кецман, Игор Ћибић, Рада Чоловић Шукундра 19

Дигитална интерпретација дјечијих ликовних радова примјеном вјештачке интелигенције
Борис Петровић 21

Могућности примјене notebooklm-а у припреми и реализацији разредне наставе
Данило Васиљевић 23

Ефекти употребе иновативног развијајућег наставног система у млађим разредима основне школе
Хаџи Живорад М. Миленовић 25

Од еколошког васпитања и образовања до зелене педагогије: развој модела интеграције еколошких садржаја у разредној настави
Зорица Ступар, Драган Партало. 26

Ангажовање ученика у пројектној настави природе и друштва
Бранкица Трбић 28

Уводна излагања

Методика наставе у друштву које се мења: шта од ње данас очекујемо?

Сања Маричић
sanjamaricic10@gmail.com

У раду се разматра неколико кључних изазова методике наставе у друштву које се убрзано мења. Они се сагледавају на три међусобно повезана нивоа: из перспективе ученика и учења, из перспективе наставника и његовог професионалног деловања и из перспективе саме методике наставе као научне дисциплине. Први се односи на услове у којима ученик данас учи и посебно на очување његове когнитивне активности и одговорности за сопствени процес учења. У таквим условима пред методиком се отвара питање како обликовати наставу у којој доступност информација не замењује процес сазнавања и у којој ученик остаје активни носилац сопственог учења. Други ниво односи се на наставника, чији професионални изазов све мање представља недостатак методичких могућности, а све више потреба за просуђивањем и одлучивањем између бројних приступа, метода, технологија и ресурса. Трећи ниво односи се на саму методику наставе и преиспитивање њене улоге у савременом образовању и питање Каква нам методика треба за данашњу учионицу? Потребно је преиспитати шта од методике данас очекујемо и на који начин она може да подржи наставника у доношењу научно утемељених и контекстуално оправданих професионалних одлука.

Кључне речи: методика наставе, учење и поучавање, ученик, наставник, образовање

Vaspitač kao katalizator samoregulacijskog učenja u vrtiću: kvalitativna delphi studija

Ljiljana Gomerčić
Aleksandra Šindić
Jurka Lepičnik Vodopivec
ljiljana963@gmail.com

U istraživanju je ispitivana uloga vaspitača u podsticanju samoregulacijskog učenja (SRU) u vrtićima, pri čemu se SRU definiše kao proces u kojem djeca planiraju, prate i procjenjuju sopstveno učenje, te regulišu motivaciju, ponašanje i emocije. U istraživanju je primijenjena kvalitativna Delphi metoda u tri kruga, a učestvovalo je 25 vaspitača i pomoćnika vaspitača i pet psihologa, kao i dodatni intervju sa međunarodnom stručnjakinjom iz oblasti pedagogije.

Rezultati su pokazali da vaspitači samoregulacijsko učenje najčešće povezuju sa samostalnim odlučivanjem djece, učenjem po modelu, primjenom strategija učenja i regulacijom emocija. Kao najvažnije pristupe za razvoj SRU-a isticali su primjer vaspitača, podsticaj, razgovor i aktivno uključivanje djece u aktivnosti. Učesnici su naglasili da na razvoj samoregulacije presudno utiču okruženje i vaspitanje, dok dodatni značaj imaju porodične vrijednosti i individualne osobine djeteta.

Rezultati istraživanja su takođe ukazali na izazove u primjeni SRU-a. Većina učesnika je smatrala da nije dovoljno osposobljena za sistematsko podsticanje samoregulacijskog učenja. Kao glavne prepreke su navodili nedostatak stručnih znanja i literature, preopterećenost i nedovoljnu profesionalnu sigurnost. Nalazi su interpretirani kroz

teorijske okvire metakognicije, sociokulturne teorije, teorije samoodređenja i Bronfenbrennerovog bioekološkog modela. Na osnovu dobijenih rezultata predlažena je primjena jednostavnog mikro-ciklusa SRU-a „predvidi – prati – reflektuj", koji se može integrisati u svakodnevnu igru i aktivnosti djece. Zaključno, vaspitač se pokazuje kao ključni katalizator razvoja samoregulacijskog učenja. Za efikasno podsticanje samoregulacijskog učenja potrebni su kontinuirano stručno usavršavanje, kurikularna podrška, refleksivna praksa i snažnije povezivanje istraživanja i vaspitno-obrazovne prakse. Time se već u predškolskom uzrastu mogu razvijati metakognitivna svijest, samostalnost i spremnost djece za dalje obrazovanje.

Ključne riječi: samoregulacijsko učenje (SRU), metakognicija, predškolsko vaspitanje, vaspitač, Delphi metoda.

Представљање резултата и специфичности истраживања у методикама васпитно-образовног рада

Могућности и домети проучавања методичке теоријске мисли

Драго Бранковић
drago.brankovic@anurs.org

Друга половина двадесетог и прве деценије двадесет и првог вијека обиљежене су научно - критичким расправама о стању педагошког научног система у којем су и методике наставе појединих наставних предмета биле у фокусу интересовања већег броја теоријски оријентисаних педагога и научника из других области. У фокусу расправа (научни скупови, научни радови објављени у часописима, педагошка и методичка уџбеничка литература) недовољно се налазе проблеми научног дигнитета методика, односи педагошких и матичних научних дисциплина, те перспективе развоја методика у условима афирмације нових педагошких (активно учење и самоучење) и истраживачких парадигми (трећа парадигма - мјешовита истраживања). Упоредо са тим методике су, као и друге научне/стручне дисциплине изложене све снажнијим утицајима нових информатичких технологија и вјештачке интелигенције. У фокусу научних расправа тематски означених као „истраживања у методикама васпитно - образовног рада“ треба да се налазе и фундаментални проблеми научног статуса и емпиријског дигнитета већег броја научних/стручних дисциплина. И овај рад садржински је омеђен методолошким проблемима проучавања методичке теоријске мисли у чијем се фокусу налазе могућности и домети проучавања методичке теоријске мисли о фундаменталним проблемима методика (научни статус, појмовно одређење, од-

нос садржинског и методичког контекста). Наведене конститутивне компоненте методика критички су анализиране са методолошког аспекта означеног као проучавање методичке теоријске мисли садржане не у методичкој емпирији (наставна пракса) већ у филозофском, психолошком, педагошком и методичком теоријском контексту. Развој методичке теорије и праксе показује да се у методичким дисциплинама у посљедњим деценијама доминантно примјењује квантитативни истраживачки приступ чији резултати истраживања објективно приказују наставну (васпитно-образовну) праксу. Таквим истраживачким приступом методике не успијевају изграђивати савремени научни дигнитет већ се налазе у перманентној научној кризи и све више постају „искуствене научне/стручне дисциплине".

Кључне ријечи: методичка теоријска мисао, конститутивност научне дисциплине, методичка емпирија, садржински контекст методике, методички контекст методике

Ефикасност примјене дидактичких игара у настави српског језика и математике у млађим разредима основне школе

Николина Аничић Шипка
nikolinaanicic96@gmail.com

Савремена настава у млађим разредима основне школе захтијева приступе који ученике стављају у активан положај и повезују усвајање знања са истраживањем, сарадњом и практичном примјеном. Циљ истраживања био је испитати образовну ефикасност систематске и методички осмишљене примјене дидактичких игара у настави српског језика и математике у млађим разредима основне школе. Истраживање је реализовано методом педагошког експеримента са паралелним групама на узорку од 86 ученика петог разреда, од којих је 40 припадало експерименталној, а 46 контролној групи. Истраживањем је обухваћено и 100 учитеља разредне наставе. Примијењени су иницијални и финални тестови знања из српског језика и математике, тестови вербалне креативности и општих математичких појмова, анализиране су закључне оцјене ученика, а ставови учитеља испитани су анкетним упитником. Резултати су показали да између експерименталне и контролне групе на иницијалним мјерењима није било статистички значајних разлика, док је на свим финалним тестовима експериментална група остварила статистички значајно боље резултате, уз велике величине ефекта. У експерименталној групи утврђено је и значајно побољшање закључних оцјена, иако на крају другог полугодишта није утврђена статистички значајна разлика између група у просјечним закључним оцјенама. Учитељи су исказали изразито позитив-

не ставове према образовној вриједности дидактичких игара, док су као главне препреке њиховој чешћој примјени издвојили недостатак наставних материјала и ресурса, времена за припрему и стручне подршке. Добијени налази указују на образовну оправданост систематске примјене дидактичких игара и њихов потенцијал за унапређивање ученичких постигнућа, вербалне креативности и разумијевања математичких појмова.

Кључне ријечи: дидактичке игре, образовна ефикасност, разредна настава, српски језик, математика

Рјечник као полифункционално средство интердисциплинарне наставе српског језика и музичке културе

Милош Кецман
Игор Ћибић
Рада Чоловић Шукундра
miloskecman@gmail.com

Један од најважнијих задатака наставника српског језика јесте да код ученика пробуде потребу за коришћењем књига и приручника, да их науче гдје могу да се обавијесте о одређеном питању и да развију жељу за самосталним информисањем. У том смислу, стално упућивање ученика на језичке приручнике има суштински значај за развој језичке писмености и културе изражавања. Ипак, у наставној пракси наставници веома ријетко систематски упућују ученике на коришћење рјечника српског језика, или, ако то и учине, немају времена да сваком појединачно објасне сложене рјечничке одреднице. Овај недостатак у наставном процесу указује на потребу да се рјечник методички интегрише у наставу као активан инструмент, који омогућава не само обогаћивање лексичког фонда, већ и развој критичког мишљења и семантичке свијести. Рад на конкретним примјерима показује да рјечник српског језика, као културни документ, може бити примијењен и у настави музичке културе, кроз идентификацију и тумачење музичких термина, њихових језичких особености и поријекла. На тај начин рјечник постаје мост између језика и музике, подстичући ученике на интердисциплинарно повезивање садржаја и развој сарадничких компетенција. Закључује се да систематич-

но укључивање рјечника у наставу доприноси модернизацији наставног процеса, превазилази ограничења традиционалног фронталног рада и оснажује ученике да самостално користе лексикографске изворе као средство учења и културног развоја. Полазећи од чињенице да рјечник није само лингвистички ресурс, већ и културни документ, показује се како његова примјена у настави српског језика може бити проширена на музичку културу.

Кључне ријечи: рјечник, интердисциплинарна настава, српски језик, музичка култура

Дигитална интерпретација дјечијих ликовних радова примјеном вјештачке интелигенције

Борис Петровић
boris.petrovic@skolers.org

Циљ истраживања био је испитати могућности корелације наставних садржаја Ликовне културе и Дигиталног свијета примјеном дигиталних уређаја и алата заснованих на вјештачкој интелигенцији. Истраживање је проведено у другом разреду основне школе као акционо истраживање усмјерено на унапређење наставне праксе. Подаци су прикупљени посматрањем активности ученика и анализом ученичких радова. Истраживачко питање гласи: На који начин дигитална интерпретација дјечијих ликовних радова примјеном вјештачке интелигенције доприноси повезивању умјетничког изражавања са развојем дигиталних компетенција ученика? На часу Ликовне културе ученици су, радећи темперама, били подијељени у двије групе. Прва група обликовала је ликове компоновањем геометријских облика, док је друга стварала апстрактне композиције. На часу Дигиталног свијета ученици су фотографисали властите ликовне радове, описивали њихове карактеристике и формулисали промптове за њихову дигиталну интерпретацију помоћу алата заснованог на вјештачкој интелигенцији. Резултати, засновани на посматрању активности ученика и анализи насталих радова, показују да су ученици успјешно препознавали и описивали елементе властитих ликовних радова, користили их при формулисању промптова те уочавали и образлагали разлике између оригиналног рада и његове дигиталне интерпретације.

На тај начин остварено је функционално повезивање ликовних активности и креативног коришћења дигиталних технологија. Вјештачка интелигенција имала је улогу наставног средства које проширује могућности представљања дјечијег стваралаштва, а не замјењује оригинални ликовни израз.

Кључне ријечи: ликовна култура, дигитални свијет, вјештачка интелигенција, разредна настава

Могућности примјене notebooklm-а у припреми и реализацији разредне наставе

Данило Васиљевић
danilovasiljevic@gmail.com

Савремени алати засновани на вјештачкој интелигенцији отварају нове могућности за унапређивање различитих сегмената наставног рада, посебно у процесу припреме наставника. Циљ рада је приказати могућности примјене алата NotebookLM у припреми и реализацији наставе у разредној настави, на основу личног искуства и примјера његове практичне употребе. У раду ће бити представљене могућности коришћења уџбеника, презентација, текстова и других наставних извора за израду и прилагођавање презентација, мапа ума, квизова и других наставних материјала. Посебно ће се разматрати могућност да се дио процеса припреме наставе поједностави и убрза, да се смање техничке препреке у изради материјала и да се наставник више усмјери на садржај, наставне задатке, активности и потребе ученика. Полазиште рада је да NotebookLM не представља замјену за наставника нити средство за добијање готових наставних рјешења, већ облик подршке у реализацији његових професионалних замисли. Наставник и даље руководи наставним процесом, бира циљеве и изворе, формулише захтјеве, процјењује добијене садржаје, провјерава њихову тачност и методички их прилагођава конкретним ученицима. У том контексту биће размотрене и могућности, ограничења и значај критичког и одговорног коришћења алата заснованих на вјештачкој интелигенцији.

Кључне ријечи: вјештачка интелигенција, NotebookLM, разредна настава, припрема наставе

Ефекти употребе иновативног развијајућег наставног система у млађим разредима основне школе

Хаџи Живорад М. Миленовић
hadzi.zivorad.milenovic@pr.ac.rs

Проблем истраживања су ефекти употребе иновативног развијајућег наставног система у млађим разредима основне школе. У истраживању се пошло од опште претпоставке да иновативни развијајући наставни систем значајно доприноси ефектима наставе, али да га учитељи углавном не примењују у настави због недовољне обучености за његову употребу. Истраживање је спроведено у фебруар и марту 2026. на узорку од 104 учитеља Мачванског округа (Република Србија). Подаци прикупљени Скалером ИРНС-МРОШ (α= 0,804) и обрађени дескриптивном статистиком, факторском анализом, Ман Витнијевим У тестом и анализом варијансе су потврдили све хипотезе истраживања. На основу резултата истраживања је указано на потребу системског прописивања иновативних наставних система као обавезних; другачијег професионалног развоја учитеља; и емпиријских и компаративних истраживања овог проблема.

Кључне речи: иновативност у настави, класично модели наставе, иновативни наставни системи, трансформација, моделовање

Од еколошког васпитања и образовања до зелене педагогије: развој модела интеграције еколошких садржаја у разредној настави

Зорица Ступар
Драган Партало
zorica.stupar@hotmail.com

Еколошко васпитање и образовање представља значајан сегмент савременог васпитно-образовног процеса усмјерен на развој еколошке свијести ученика. Развој образовања за одрживи развој проширио је оквире еколошког васпитања и образовања и отворио простор за приступе који, поред стицања знања о животној средини, наглашавају активно учешће ученика, интердисциплинарност, искуствено и истраживачко учење те повезивање школе са природним и друштвеним окружењем. У том контексту, зелена педагогија представља један од приступа усмјерених на повезивање принципа одрживог развоја са наставним процесом и непосредним искуством ученика. У раду се приказује развој ауторског модела интеграције еколошких садржаја у разредној настави, чију је полазну основу представљао еколошки пројекат реализован 2021. године. За разлику од модела који настају теоријском конструкцијом и потом се примјењују у пракси, овај модел развијан је индуктивно, из непосредне наставне праксе, континуираним методичким унапређивањем кроз интегрисану наставу, рад еколошке секције „Еко-генијалци“, огледне часове, сарадњу са родитељима и локалном заједницом, међународне образовне eTwinning пројекте, учешће на локалним конкурсима и манифестацијама те прилагођавање примјени у вишеразредним

и чистим одјељењима. Циљ рада је анализирати принципе зелене педагогије и испитати у којој мјери се они препознају у методичким елементима ауторског модела интеграције еколошких садржаја у разредној настави. Истраживање је засновано на квалитативној студији случаја и обухвата анализу релевантне литературе, педагошке и методичке документације настале у периоду од 2021. до 2026. године, као и анализу елемената модела у односу на одабране принципе зелене педагогије. Посебна вриједност модела огледа се у томе што нуди конкретна методичка рјешења и примјере начина на које се еколошки садржаји могу интегрисати у свакодневну разредну наставу, ваннаставне активности и сарадњу школе са породицом и локалном заједницом. На тај начин рад повезује теоријске поставке зелене педагогије са непосредним искуствима и могућностима њихове примјене у школској пракси.

Кључне ријечи: зелена педагогија, еколошко васпитање и образовање, еколошка свијест, образовање за одрживи развој, ауторски модел, разредна настава

Ангажовање ученика у пројектној настави природе и друштва

Бранкица Трбић
brankicatrbic87@gmail.com

Овим радом представљене су могућности ангажовања ученика у пројектној настави природе и друштва. У складу с тим, примијењена је метода теоријске анализе и синтезе, метода посматрања, анализа ученичких радова и педагошке документације, писана мишљења родитеља и стручна мишљења педагога школе. Настојали смо сагледати значај пројектне наставе за усвајање наставних садржаја, мотивацију ученика и функционалнију примјену знања. Предмет истраживања односи се на учење садржаја о завичају у пројектној настави природе и друштва, са посебним освртом на наставну тему „Завичај и Република Српска". Циљ истраживања је био да утврдимо на који начин пројектна настава доприноси бољем разумијевању садржаја, развоју сарадничких односа међу ученицима, самосталности у раду и већој заинтересованости за наставне садржаје. Истраживање је конципирано као студија случаја и реализовано у одјељењу четвртог разреда Основне школе „Бранко Ћопић" у Бањој Луци кроз 18 наставних часова у првом полугодишту школске 2025/26. године, у периоду од октобра до децембра. Током реализације пројекта праћене су активности ученика у учионици и ван ње, анализирани су њихови радови, биљешке, презентације, видео записи и други продукти васпитно-образовног рада. Резултати истраживања показали су да су ученици остварили висок степен самосталности, иницијативе и сарадње и да су

са великим интересовањем и одушевљењем учествовали у свим фазама пројекта, као и да су лакше усвајали наставне садржаје који су били повезани са њиховим непосредним окружењем. Уочено је да пројектна настава подстиче креативност, комуникацију, тимски рад и развој одговорности ученика. На основу свега наведеног, дошли смо до закључка да пројектна настава представља ефикасан и савремен модел рада у настави природе и друштва, нарочито у обради садржаја о завичају, јер ученицима омогућава активно, смислено и трајније учење. Добијени резултати могу бити корисни учитељима у планирању и примјени пројектне наставе природе и друштва.

Кључне ријечи: ангажовање ученика, пројектна настава, природа и друштво, разредна настава, студија случаја